

Kronogård

fiske watten intet undantagande af alt wad som der till lyder af ålder leggat nu ligger och med rätta Lageligen hädan efter till winnas....

Bouppteckningen efter Peter Bosson förrättades den 24 april 1832 :

"Efter honom finnes 4 st barn, 2 myndige och 2 omyndige, nembligen Sonen Bengt Sonen Jonas myndige doteren Christina 34 år doteren Lisa 28 år omyndige..."

Protokollet, som visade ett mindre underskott, ingavs till Östbo härads Laga Sommar Ting den 12 maj 1832.

Två år senare, den 3 maj 1834, avled Enkan *Elisabet Bohsdotter* i torpet Hagen under Kronogård. Denna bouppteckning förrättades den 12 maj:

".. efter henne finnas inga barn, syskon eller någon annan arvinge mer än 4 st broderbarn vilka äro myndiga Nemb Bengt Petersson i Norrtorp Kronogård, Jonas Petersson i Nybygget under Tännö Frökärr, Stina Petersdotter gift med Torparen David Ericsson i Brotorpet under Vallerstad, Lisa Petersdotter gift med Johannes Jonasson i Ekeberg av Gällaryds sn vilka voro vid detta tillfälle närvarande. ..."

Vallerstad är ett gods i Kärda socken, som kung Karl Knutsson Bonde på 1400-talet gsv till släkten Liljevalch och som efter reduktionen blev fideikommiss inom ätten Lillienberg. Ett annat av ätten s fiekommiss var Liljenäs i Torskinge, som enligt Johan Georg Lillienbergs testamente efter hans död 1798 ärvdes på kninnosidan. Under Liljenäs lydde bl a torpet Örgården, där Gunnars farmor Anna Brita

Inteckningen

Under Bengt Peterssons ägarskap försämrades Kronogårds ekonomi katastrofalt. Orsaken därtill kan ha varit ett spritmissbruk, som det tydligt gick rykten om i socknen, och som i sin tur ledde till stora spelkulder.

Troligen år 1845 fick Bengt Petersson - mot inteckning och undantagsförmån - låna en större penningssumma av hustruns styvfar **Peter Nilsson** i

Carlsdotter föddes 1830. På vilket sätt blev hon bekant med Gustaf Bengtsson i Kronogård?

Norrtorp **Kronogård** i Tännö låg ursprungligen längre norrut, men flyttades vid laga skiftet till sin nuvarande plats. De tre nord-sydgående vägarna är fr v gamla E4, gamla "riksettan" och nya motorvägen E4.

IV Bengt Petersson

Från 1829 till 1847 ägdes och brukades Norrtorp Kronogård av *Bengt Peterson* (född 1792 och död den 14 februari 1847). Han var gift med *Christina Johannesdotter*, född i Voxtorp den 3 augusti 1808 och död i Kronogård, Tännö den 13 januari 1899 som "enka och undantagsgumma". Hon var dotter till *Johannes Andersson* i Voxtorp och *Märtha Andersdotter*, efter Johannes' död 1810 omgift med *Peter Nilsson*, född i Voxtorp 1778.

Kittebo, Voxtorp. Denne hade såld sin gård Kittebo i Voxtorp, uppenbarligen för att bistå dottern och mågen.

Den inteckning som togs i Kronogård löd på 1166 riksdaler 32 sk riksgälds, enligt gängse omräkningskurs mot-svaande ca 291 rdr specie. Lånet, som var långt större än gårdens värde, togs i bouppteckningen efter Bengt Petersson två år senare upp med 1.000 riksdaler specie.

Det var sannolikt spelkulder som ödelade Kronogårds ekonomi; det berättas att en greve

Bonde på Toftaholm åkte runt och söp bönderna under bordet för att kunna spela av dem allt de ägde.

Peter Nilsson och hans hustru *Märta*, som sålt sin gård i Voxtorp, flyttade också till Kronogård. Den 28 mars 1848 skrevs ett undantagskontrakt med *Johan Peter Bengtsson* och *Christina Johannesdotter*.

Hustrun *Märta Andersdotter* dog i maj 1852. I bouppteckningen efter henne, som hölls den 2 augusti av *Daniel Svensson* i Hjalshammar, redovisades en behållning om 1488 rdr 22 sk (myntslag?), som skiftades med 2/3 till änkomannen och 1/3, dvs 496 rdr 7 sk till dottern Stina, då gift med *Johan Bengtsson*. Enda skuld är begravningskostnader 13-24-8.

När inteckningen förnyades, angavs beloppet uttryckligen i rdr riksgälds sedlar, vilket motsvarar 778 rdr banko sedlar eller i silvermynt 291 rdr 32 sk.

Bouppteckningen

Bouppteckningen efter Bengt Petersson förrättades den 1 mars 1847. De efterlevande var:

"Enckan Stina Johannesdoter ... och sju stycken omyndige barn, nämligen sonen Gustaf på 15:e året, doteren Lisa Catarina på 13:e året, doteren Johanna på 10:e året, sonen Anders Peter 7 år. sonen Johan på 5:e året, doteren Marija Gustafva på 3dje året och sonen Sven 10 Veckor gammal.

Till att bewaka de omyndigas Rätt åtog sig hemmansägarna Johannes Svensson i Tännö Gallagård och Johannes Jacobsson i Tännö Frökärr vilka wore wid detta tilldälle nerwarande..."

Boets tillgångar uppgavs till summa 738 riksdaler 2 skilling, varav 400 riksdaler för "¼ mantal Kronogård". Skulderna uppgick däremot till 1250 riksdaler, 33 skilling 10 runstycken, enligt bouppteckningen allt i banko specie. Bland skulderna fanns – förutom ett dussintal mindre poster till kyrkan och olika bönder i socknen - lånet på 1000 rdr från Peter Nilsson. Nettot blev en brist om 512 riksdaler, troligen i rdr specie.

Det i bouppteckningen upptagana värdet på Kronogård, 400 rdr specie skall jämföras med det lån om 1000 rdr, som hustruns svärfar lämnat för att betala mågens skulder. Även om Kronogård hade drabbats av någon katasrof som missväxt eller eldsvåda, så är ett lån tre à fyra gånger gårdens större än gårdens värde märkligt.

I de omyndiga barnens intresse hemställde nu Johannes Svensson i Gallagård och Johannes Jacobsson i Frökärr, om försäljning av gården för att täcka skulderna,

".. i anledning av boets tillstånd och närmaste frändes (den avlidnes broder Jonas Pettersson i Källermålen³) tillstyrkan, skäligt bifalla ansökningen och förordnar härigenom Häradsdomare Daniel Svensson i Hjalshammar, att å ofentlig auktion ... försälja ifrågavarande omyndiges fastighet Norrtorp Kronogård ... "

Auktionen

På begäran av de omyndiga barnens förmyndare utbjöds Norrtorp Kronogård den 18 september 1848 på "offentlig och frivillig" auktion. Högsta budet - "888 riksdaler 44 skilling 8 runstycken i Banco Sedlar" - avgavs av **Johan Bengtsson** i Hjalshammars Norregård i Värnamo. Budet motsvarade 333 rdr specie, att jämföras med å ena sidan det i bouppteckningen upptagna värdet 400 rdr specie, å andra sidan inteckningen om 1166 rdr specie. Den 140 år tidigare friköpta Kronogården hade nu gått ur släktens ägo.

Samma år gifte sig änkan med Johan Bengtsson, som därmed blev styvfar till Gustaf Bengtsson och hans syskon. Tidvis bodde också åtminstone en av Johan Bengtssons systrar i gården.

För att bevaka de omyndiga barnens intresse utfärdade förmyndarna den 22 augusti 1849 ett särskilt köpebrev, där de omyndiga arvingarnas tjugofjärdedelar av Norrtorp Kronogård försålles till Johan Bengtsson och Christina Johannesdotter för 196-14 rdr banko, dvs ca 22 % av inropspriset på auktionen.

Skulden till Peter Nilsson reglerades dels genom giftermålet mellan Christina (Bengt

³ Jonas Petersson avled den 22/9 s å.

Petersons änka) och Johan Bengtsson, dels genom ett kontrakt av år 1864, där återstoden efterskänktes i utbyte mot att Johan Bengtsson förband sig att svara mot begravningskostnaderna. Peter Nilsson dog 1867.

V. Bengt Petersons ättlingar

Den 24 januari 1899 hölls bouppteckning efter *Christina Johannisdotter* (90 år). Där upptas samma sju efterlevande barn som i den 52 år tidigare upprättade bouppteckningen efter Bengt Patersson, men alla utom en hade nu lämnat hemmet, fyra av dem till Amerika.

"... efter Enkan och Undantags gumman Kristina Jonannesdotter i Norrtorp Kronogård Tännö, som därstädes den 13de dennes aflidit och har som arvingar efterlemnat följande

Sonen *Gustaf Tännqvist* i Kårabo

Dottern *Lisa Katarina*⁴ Bengtsdotter gift med *Johannes Jonasson* i Brogård, Kårda

Dottern *Johanna Bengtsdotter* gift med *Johan Andersson*, Minnesota, N. Amerika

Sonen *Anders Petter Bengtsson*, Norrtorp Kronogård, Tännö

Sonen *Johan Fridell*, Stenhyltan, Tännö

Dottern *Maria Gustafva Bengtsdotter*, gift med *Johannes Andreasson*, ... Minnesota, N. Amerika

Sonen *Sven Bengtsson*, Falls, Minnesota, N. Amerika."

Arvskiftesprotokollet undertecknades av bl a Gustaf Tännqvist, Anders Peter Bengtsson och Jhan Fridell. Gustaf och Johan bebodde var sitt soldattorp i socknen, endast Anders Petter var kvar i Kronogård, som han brukat sedan 1868.

1. Gustaf Bengtsson Tännqvist

Uppgiften i bouppteckningen om "Sonen Gustaf Tännqvist i Kårabo" som den förste bland arvingarna (14½ år gammal), är ett säkert bevis på

att han i mönstringsrullan åsatts felaktig födelseort (Fryele). Se [kap. 13](#).

2 Maria Catarina Bengtsdotter

Maria Catarina, som allmänt kallades *Kristin*, föddes i Kronogård 1834 och gifte sig i Tännö den 27 oktober 1860 med *Johannes Jonasson*, född i Voxtorp 1835. De bodde i Kårda och fick där fyra döttrar och en son, *Johan Alfred*.

3. Johanna Bengtsdotter

Hon föddes 1837 och emigrerade till Amerika, där hon avled. Närmare uppgifter sakans.

4. Anders Petter Bengtsson

Övertog gården, se nedan.

5. Johan Bengtsson Fridell

Johan Bengtsson föddes den 18 juli 1842. Vanligen anges Kronogård som födelseort, men K E Svensson uppger, att han föddes i Kittebo i Voxtorp, dvs hos moderns svärföräldrar. Flyttade 1860 från Nöbbele till Kårabo, där brodern Gustaf Tännqvist bodde som nygift soldat.

Den 10 oktober 1865 antogs Johan Fridell till soldat nr 85 Fridell och tillträdde soldattorpet Stenhyltan under Norrtorp Kronogård, Tännö den 21 juni 1868. Där ersatte han sin svärfar Gustaf Frisk. Han avled i Stenhyltan den 30 april 1907.

Längst i norr i socknen, vid gränsen mot Värnamo, låg Norrtorp Kronogårds soldattorp

⁴ Senare kallad "Kristin".